

A digitális oktatás nyelvi dimenziói (PeLiKon 2020)

**Beszámoló a PeLi II.
oktatásnyelvészeti konferenciájáról
Eger, 2020. november 6–7.**

Az Eszterházy Károly Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete Magyar Nyelvészeti Tanszékének tudományos munkaközössége, a PeLi Oktatásnyelvészeti kutatócsoportja, immáron másodszor rendezte meg a nyelv és az oktatás összefüggésrendszerét középpontba helyező konferenciáját, a PeLiKont. A kétnapos konferencia *A digitális oktatás nyelvi dimenziói* címet kapta, mivel a szervezők idén olyan előadásokat vártak, amelyek a nyelvészeti szempontok és módszerek digitális oktatásban, távoktatásban való alkalmazására, illetve a digitális oktatás nyelvi dimenzióira irányultak.

Az esemény online videokonferencia formájában került megrendezésre. A szervezőbizottság előzetes elképzelése alapján a konferencia kifejezetten interaktív volt, vagyis a kutatási tartalmak megosztása mellett a résztvevőknek párbeszédre nyílt lehetősége. A jelenléti moderálással egy olyan esemény valósulhatott meg a digitális térben, amelyik a tudományos konferencia műfajának elemeit megújítva tartotta meg. A plenáris előadások után mindkét nap tematikus kerekasztal-beszélgetéseket és rövid poszterbemutatókat követhetett nyomon a hallgatóság.

Az esemény első plenáris előadója, Prievara Tibor, *Miért (nem) működik a digitális munkarend? Problémák és megoldások* című előadásában a pedagógiai tervezés és tanulásszervezés kérdéskörét járta körbe. Félórás előadásában érintette a tanárok, oktatási rendszerek által fogalmazott válaszokat, valamint kitért a hosszú távú pedagógiai tervezés aktuális problémáira is. Aczél Petra plenáris előadásának címe *Digitális oktatás és (nyelvi) kommunikációs készségfejlesztés – keretek és kihívások* volt. Az előadás áttekintette a digitális oktatás legalapvetőbb problémáit, a nyelvi kommunikáció oktatásában megjelenő online közelséget, továbbá az online nyelvi kommunikációt és annak fejlesztési módjait. Az esemény harmadik plenáris előadása Gonda Zsuzsától hangzott el. *Anyanyelv-pedagógia és kommunikáció online tanulási környezetben* című előadásában a digitális oktatás időszakát vizsgáló empirikus kutatás eredményeit mutatta be. Az online oktatás időszakát egyrészt abból a szempontból vizsgálta, hogy miként változott a digitális oktatás hatására a magyartanárok anyanyelvi nevelésről alkotott képe, másrészt hogy miként módosította az online tanulási környezet az osztálytermi diskurzust.

A konferencia egyik meghatározó műfaja az egyórás tematikus *kerekasztal-beszélgetés* volt. Egy-egy beszélgetésben az adott terület szakértői vettek részt, ezáltal egyaránt lehetőség nyílt a saját kutatások megosztására, valamint azok megvitatására is. A két nap összesen tíz kerekasztal-beszélgetést hallgathattak végig az érdeklődők, amelyek a jelenlegi – a világvárvány miatt módosult – oktatási környezet nyelvhez kapcsolódó kérdéseit helyezték a fókuszba. Az első kerekasztal-beszélgetés *a problémama alapú anyanyelvi nevelésről* szólt. A résztvevők szerint a nyelvmenedzselés-elmélet nyelvi problémák feldolgozására irányuló szemléletmódja eredményesen beépíthető az anyanyelvi nevelésbe. A beszélgetés résztvevői olyan konkrét módszertani lehetőségeket mutattak be, amelyek segítségével a hétköznapi élethelyzetekből vett nyelvi problémák tudatosítása, értelmezése beindítja a tanulást. A második kerekasztal-beszélgetés *a nyelvtörténet digitális tanításának lehetőségeit* helyezte a középpontba. A nyelvtörténet digitális oktatásának kapcsán többek között szó esett a hallgatók szemináriumi órákon történő aktivizálásáról, a számonkérés és értékelés problémáiról, a kurzusok tematikájának átalakításáról, a nyelvtörténeti ismeretek digitális oktatási formában történő átadhatóságáról, a nyelvemlékek digitalizált másolatainak alkalmazásáról, nyelvtörténeti jogyakorlatokról. *A romániai környezetben megjelenő digitális anyanyelvi nevelés* volt a témája a harmadik kerekasztal-beszélgetésnek, amit a résztvevők az általuk végzett kutatásokból és saját tapasztalataikból kiindulva közelítettek meg. A diskurzusból kiderült, hogy a távoktatásban az oktatás egyes szintjein milyen lehetőségei jelennek meg a kompetenciafejlesztő anyanyelvi nevelésnek. A következő kerekasztal *az anyanyelvi nevelésben felhasználható digitális tartalmakat* helyezte a fókuszba. A beszélgetés résztvevői olyan különböző digitális tartalmak anyanyelvtanításban való alkalmazhatóságát mutatták be, mint például a netnyelvészeti témakörök, digitális felületeken található metaforák, helyesírással foglalkozó online platformok, mémek, valamint a klasszikus és kortárs parafrázisok. Az ötödik kerekasztal-beszélgetésben *a tananyagfejlesztés és az online oktatás kapcsolata*t vitatták meg. Többek között kitértek a digitális kompetencia jelenőségére és fejlesztésére, az online felületek használhatóságára, az ismeretátadás átforgalmazására, a hibrid oktatás előnyeire és hátrányaira, a megváltozott motivációs rendszerekre, valamint a tanító- és tanárképzés legújabb aspektusaira is. *Az anyanyelvi oktatás digitális pedagógiai környezetben betöltött szerepéről* beszéltek egy másik kerekasztal résztvevői. A beszélgetésben egyrészt szó esett a pedagógus digitális kompetenciáiról, másrészt olyan Web 2.0-s szolgáltatások és alkalmazásokról, amelyek rendkívül hatékony segítségként szolgálhatnak az anyanyelvi oktatás digitális tanulástámogatásában. A konferencia hetedik kerekasztal-beszélgetése *a magyar mint idegen nyelv digitális tanításának módszertani kérdéseit* helyezte a középpontba. A beszélgetés résztvevői nagy hangsúlyt fektettek a digitális MID-oktatás jellegzetességeinek bemutatására, valamint megvitaták a különböző digitális eszközök és módszertani megközelítések hatékonyságát. A következő beszélgetés *a funkcionális kognitív szemlélet* digitális nyelvtanításban, illetve az anyanyelvi nevelésben megjelenő szerepét világította meg. A beszélgetés meghívottjai körbejárták, hogy milyen szemléletmódot kínál fel a közoktatás nyelvtankonceptiójának korszerűsítéséhez a funkcionális kognitív nyelvészet. A kilencedik kerekasztal-beszélgetés témája *a valóságos és a virtuális osztályteremben folyó tanár–diák kommunikáció* sajátosságai, a kommunikációs fej-

lesztés pedagógiája volt. A beszélgetés résztvevői többek között foglalkoztak a tanári és a tanulói beszéd arányával a digitális és jelenléti osztálytermi kommunikációban, a tanári és tanulói megnyilatkozások típusaival és jellemzőivel, a digitális oktatás tapasztalataival. Ezek után olyan módszertani eljárások és gyakorlatok lettek bemutatva, amelyek mind a jelenléti, mind az online oktatási környezetben a tanulók kommunikációt kezdeményező szerepét segítik. A konferencia utolsó kerekasztal-beszélgetése a *kutatásalapú anyanyelvi nevelésről* szólt. A különböző nyelvészeti iskolák képviselőiben jelen lévő résztvevők arra keresték a választ, hogy van-e helye a kutatásalapú szemléletnek a mai grammatikaoktatásban. Amennyiben a válasz igen, lehetséges-e a nyelvtudomány újabb elméleteit, eljárásait integrálni, illetve lehet-e modern nyelvsemléletet modellfüggetlenül közvetíteni.

A konferencia másik meghatározó műfaja a *poszterelőadás* volt. A két nap alatt összesen tíz posztert mutattak be a résztvevők. Az előadások egy része szorosan kapcsolódott az anyanyelvtanításhoz, míg más előadások az idegen nyelv-, szaknyelv oktatásával függték össze. Szó esett, többek között, az informatikai eszközök és módszerek anyanyelvi órákon való alkalmazásáról; a szóösszetételek modellálására szolgáló vizualizációs eljárásokról és infografikus mintákról; egy alkalmazásról, amely a középiskolában elősegíti a magyar nyelvtan elsajátítását; és a digitális kommunikációról, illetve az udvarias nyelvi sajátosságok megjelenésmódjáról a tanár–hallgató viszonyban. Ezenkívül elhangzott poszterbemutató a párhuzamos tananyagfejlesztés lehetőségeiről; az íráskészség fejlesztéséről; a projekt módszer távoktatásban történő alkalmazásáról, különös tekintettel a német mint idegen nyelvre; digitális eszközökkel történő szókincsfejlesztésről; a szaknyelvtanításban történő digitális tananyagok felhasználásáról; valamint a tolmácsolási korpuszok pedagógia felhasználásának lehetőségeiről is.

November 6-án, a konferencia első napján, a komáromi Selye János Egyetem Variológia kutatócsoportjának tagjai bemutatták a *Stilus – variativitás – műfordítás* című kötetet, amelyet az egri tanszékkal együttműködve a 70 éves Lőrincz Julianna születésnapjának kerek évfordulója alkalmából készítettek. A konferencia második napján, november 7-én, újabb kötetbemutatót követhettünk figyelemmel. *A nyelv perspektívája az oktatásban. Válogatás a PeLiKon2018 oktatásnyelvészeti konferencia előadásaiból* című műbe a PeLiKon konferenciasorozat első alkalmán elhangzott előadások alapján megírt tanulmányok kerültek be. A 38 munkát tartalmazó kötetet a szerkesztők: Ludányi Zsófia, Domonkosi Ágnes, Jánk István a kötet egyik nyelvi lektorával, Imrényi Andrással közösen mutatták be.

A PeLiKon2020 konferenciát tökéletesen jellemezte a hálózatosság fogalma, amely megfigyelhetővé vált azáltal is, hogy a – határon innen és határon túlról bejelentkező – 70 előadó közül számos előadó több kerekasztal-beszélgetésben is aktív szerepet vállalt. A konferencián elhangzott plenáris előadások, kerekasztal-beszélgetések és poszterelőadások absztraktjait, valamint a résztvevők biográfiáit az alábbi linken elérhető absztraktfüzetből olvashatják el: https://peli.uni-eszterhazy.hu/sites/default/files/2020-10/PELIKON2020_absztraktf%C3%BCzet.pdf.

Rási Szilvia